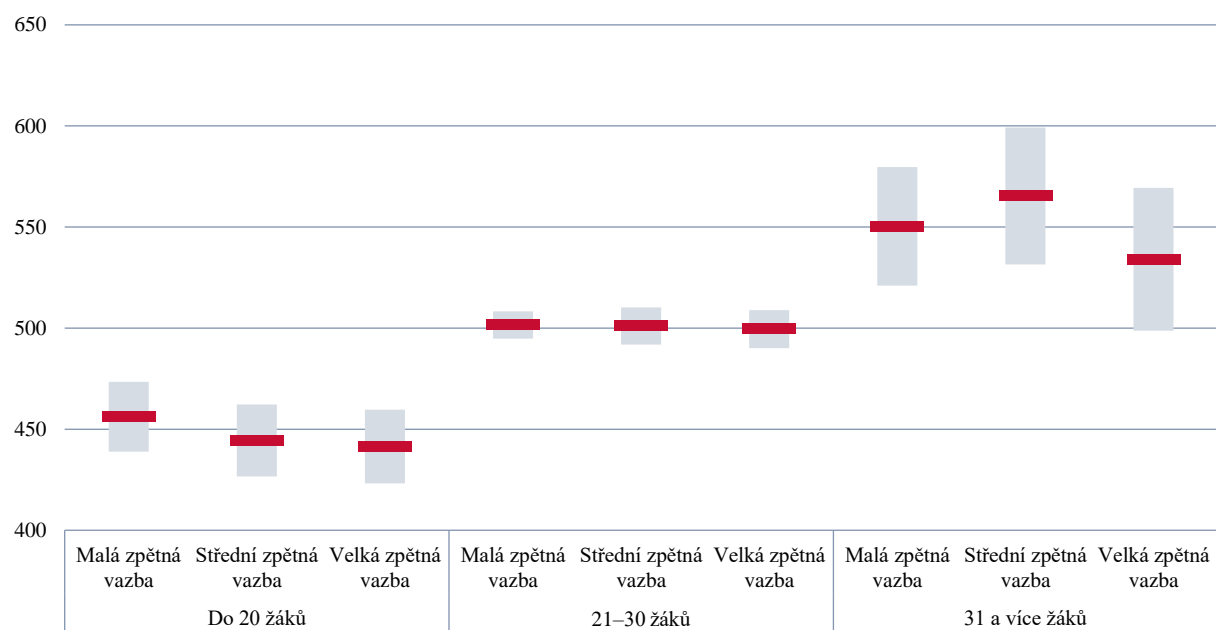

GRAF 62 | Průměrné skóre čtenářské gramotnosti žáků dle míry učitelem poskytované zpětné vazby a velikosti třídy

Zdroj: PISA 2018

Poznámka: Červená linie značí průměrnou hodnotu, šedé pruhy 95% konfidenční interval.

Instinktivně by bylo možné očekávat výrazné rozdíly v průběhu dat dle skóre čtenářské gramotnosti žáků na podkladě míry učitelem poskytované zpětné vazby a diferencované dle velikosti třídy. Očekávali bychom, že ve větších třídách může přílišná zpětná vazba působit jako rušivý element, nicméně graf 62 toto nedokázal potvrdit. Žáci větších tříd sice dosahují nižšího průměrného skóre, pokud zároveň pociťují velkou zpětnou vazbu od učitele, oproti žákům stejně velkých tříd, kteří pociťují malou či střední míru učitelem poskytované zpětné vazby, ovšem vzhledem k velmi malému počtu případů obecně v kategorii velkých tříd toto není možné spolehlivě potvrdit. Rozdíly nejsou statisticky významné. Také v případě malých tříd do 20 žáků vidíme určitý pokles skóre žáků s růstem učitelem poskytované zpětné vazby, avšak ani zde nejsou rozdíly statisticky významné.

3.2 Predikce vývoje čtenářské gramotnosti a komplexní vztahy v problematice vztahů žák–učitel a adaptability výuky

V rámci šetření PISA absentuje učitelský dotazník společný všem školám. Faktory učitele, jeho metody a způsoby výuky, jsou měřeny pomocí deklaratorních subjektivních postojů žáků. Proměnné tak jsou na úrovni žáka, ale mohou být rovněž agregovány na úrovni školy. Jedná se o klíčové rozlišení, které má vliv na interpretaci vztahů. Do modelu vstupují faktory na individuální i agregované úrovni třídy. Například subjektivní vnímání zájmu a nadšení učitele (index TEACHINT) ze strany žáka bylo zprůměrováno na úroveň školy, kdy nová proměnná říká, do jaké míry celkově žáci hodnotí nadšení a zájem učitele. Po agregaci na druhou úroveň (škola) tyto proměnné vysvětlují rozdíly ve výsledcích žáků pro tuto úroveň, tedy mezi školami. V obou případech se ale jedná o subjektivní hodnocení ze strany žáků. V modelu jsou ponechány kontrolní proměnné z úvodního modelu základní zjištění, některé však již nejsou vizualizovány. Zůstává SES a pohlaví. Stále je však nutné mít na paměti, že se jedná o korelace, tedy statistické souvislosti, které nemusí ukazovat na kauzalitu.

Začneme nejdříve názory na výuku učitele na úrovni jednotlivých žáků. Ti, kteří tvrdili, že učitel přizpůsobuje výuku jejich potřebám, dosahují vyšší čtenářské gramotnosti. Stejný pozitivní efekt je u vnímání toho, zda učitel podporuje žáka. Čím vyšší vnímaná podpora, tím vyšší bodový zisk žáka. Na úrovni žáka vysvětlí ještě lepší skóre to, zdali žák uvedl, že učitel stimuluje při své výuce zapojení žáka. Naopak žáci, kteří častěji uváděli, že dostávají zpětnou vazbu od učitele, a častěji uváděli, že je výuka vedena direktivně výhradně učitelem, dosahovali nižších výsledků, respektive je zde negativní vztah s výsledkem žáka. Tento index (DIRINS) měří striktní organizování výuky a držení se jasné struktury, částečně může souviset s preferencí učitele pro frontální a tradiční výuku, která donedávna v českém školství převažovala. Na individuální úrovni pak nebyl nalezen statisticky významný vztah zájmu ze strany učitele.

Druhá úroveň je již složitější na interpretaci z důvodu toho, že není příliš jasné, jaký fenomén přesně daná proměnná po agregaci měří. Vnímaný vyšší zájem ze strany učitele sice neměl na individuální úrovni pozitivní souvislost s výsledky žáka, ale na úrovni školy, kdy se odpovědi žáků v dané škole zprůměrovaly na úroveň školy, již je velmi